

УДК 159.9

В.В. Вишньовський, к.психол.н., доцент; М.М. Стояновська

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна)

ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖА ЯК ІНСТИТУТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

V.V. Vyshnovskiy Ph.D, Assoc. Prof.; M.M. Stoyanovska

THE INTERNET AS AN INSTITUTE OF SOCIALIZATION IN MODERN UKRAINE

Інтернет-соціалізація у XXI столітті набуває особливого значення в умовах глобалізації, цифровізації та широкого поширення технологій. Для України, яка активно інтегрується в європейський простір і переживає соціальні трансформації, інтернет став не лише джерелом інформації, а й потужним інструментом соціалізації. Завдяки доступу до глобального інформаційного середовища, українці можуть формувати нові соціальні зв'язки, здобувати освіту, поширювати національну культуру та долати бар'єри, пов'язані з географією чи соціальною нерівністю. Водночас інтернет-соціалізація в Україні має свої виклики, пов'язані з інформаційною безпекою, кібербулінгом та впливом глобальних культурних трендів.

За останні десятиліття доступ до інтернету в Україні зріс у рази. За даними Державної служби статистики, у 2023 році понад 75% населення України мали доступ до інтернету, а серед молоді цей показник перевищує 95%. Поширення мобільного інтернету та розвиток цифрових технологій сприяли включенню українців у глобальний інформаційний простір [2].

На думку українського соціолога Оксани Брицької, інтернет став «новим соціальним інститутом», який поступово заміщує традиційні форми соціалізації, такі як школа чи навіть сім'я, особливо серед молоді [1].

Особливого значення для соціалізації особистості набувають соціальні мережі. Соціальні мережі в Україні, такі як Facebook, Instagram, TikTok та Telegram, стали основними платформами для взаємодії. За дослідженнями Українського інституту соціальних досліджень ім. Олександра Яременка, майже 80% молоді вважає соціальні мережі головним джерелом інформації та засобом спілкування [1].

Через соціальні мережі відбувається:

- формування національної ідентичності (зокрема через популяризацію української мови та культури);
- розвиток політичної соціалізації (особливо через кампанії в соцмережах, пов'язані з війною та волонтерством);
- створення нових груп за інтересами, які виходять за межі локальних спільнот.

Також варто говорити і про освітній аспект інтернет-соціалізації, зокрема, онлайн-освіту в Україні. З початком пандемії COVID-19 і війною в Україні онлайн-освіта набула нового значення. Платформи Zoom, Google Classroom, «Всеукраїнська онлайн-школа» стали невід'ємною частиною освітнього процесу.

Українська дослідниця Тетяна Лапіна зазначає, що онлайн-освіта сприяє не лише засвоєнню знань, а й формуванню нових соціальних зв'язків між учнями та вчителями. Однак Лапіна також підкреслює ризики зниження якості особистісної взаємодії [4].

Активно в Україні відбувається розвиток цифрових компетенцій. Україна активно впроваджує програми цифрової грамотності. Проєкт «Дія. Цифрова освіта» Міністерства

цифрової трансформації має на меті навчити мільйони українців базових навичок роботи в інтернеті, що є важливим для соціалізації в умовах цифрового суспільства.

Однак потрібно сказати і про певні виклики інтернет-соціалізації в Україні, зокрема:

1. Інформацій безпека та вплив дезінформації. Інформаційна війна, яка є складовою російської агресії проти України, створює серйозні загрози для інтернет-соціалізації. Поширення фейків, маніпулятивного контенту та пропаганди впливає на формування суспільних настроїв і цінностей. За словами українського дослідника Юрія Кульчицького, важливою складовою інформаційної безпеки є медіаграмотність, яка дозволяє українцям критично оцінювати інформацію та зменшувати вплив пропаганди [3].

2. Кібербулінг та його вплив на молодь. Дослідження Українського інституту майбутнього показують, що близько 30% українських підлітків стикалися з кібербулінгом. Це явище негативно впливає на психологічний стан і самооцінку молоді, особливо у підлітковому віці. На думку української психологині Ірини Соловйової, важливо розвивати програми психологічної підтримки для тих, хто став жертвою онлайн-агресії [5].

3. Залежність від інтернету. Згідно з даними Київського міжнародного інституту соціології, майже 40% української молоді визнає, що проводить надто багато часу в інтернеті, і це впливає на їхнє соціальне життя. Залежність від інтернету є новим викликом, який потребує уваги освітян і психологів [3].

Потрібно відмітити, що попри всі виклики інтернет-соціалізації в Україні є і позитивний вплив. Це проявляється в діяльності волонтерського руху, громадянській активності та популяризації української культури.

Інтернет став важливим інструментом для організації волонтерських рухів, особливо під час війни. Соціальні мережі об'єднують українців для допомоги армії, переселенцям та постраждалим. Через інтернет поширюються українські музика, література, кіно та інші форми мистецтва. Блогери та інфлюенсери активно працюють над популяризацією української мови та традицій.

Попри все розвиток інтернет-соціалізації в Україні має свої перспективи, зокрема, інтеграція штучного інтелекту (використання штучного інтелекту для персоналізації освітніх платформ, аналізу поведінки користувачів та боротьби з дезінформацією стане новим етапом розвитку інтернет-соціалізації); етичні аспекти інтернет-соціалізації (Українські науковці, зокрема Валерій Рибалка, наголошують на важливості розробки етичних стандартів для використання інтернету, щоб зменшити негативний вплив і захистити користувачів від маніпуляцій) [4].

Висновок. Інтернет-соціалізація в сучасній Україні є багатогранним явищем, яке має як значні переваги, так і серйозні виклики. Умови війни та цифрової трансформації посилюють значення інтернету як платформи для формування ідентичності, навчання, громадянської активності та взаємодії. Проте для успішного використання потенціалу інтернету важливо розвивати медіаграмотність, протидіяти дезінформації та забезпечувати етичне використання цифрових технологій.

Література

1. Гриценко О.М. «Дигіталізація та соціалізація: український контекст» // *Соціологія в епоху глобалізації*. 2020. №4. С. 89–103.
2. Державна служба статистики <https://stat.gov.ua/uk/pages/2023> (дата звернення 21.11.2024).
3. Кульчицький Ю.М. «Інформаційна безпека в умовах інтернет-соціалізації: виклики для України» // *Вісник Національної академії наук України*. 2023. №1. С. 34–47.
4. Лапіна Т.О. «Онлайн-освіта як інструмент соціалізації молоді в умовах цифрової трансформації» // *Український соціологічний журнал*. 2022. №3. С. 45–56.
5. Соловйова І.В. «Вплив соціальних мереж на формування ідентичності підлітків» // *Психологія і суспільство*. 2021. №2. С. 12–24.